

OBČANI O SEBI IN O DRUGIH

Potreben nam je prostor

Za mladino kaj radi pavšalno ugotovimo da lenari, se potepa po cestah in ulicah in je nasploh problem današnjega časa. Ker pri nas o tem veliko pišemo, to tudi marsikateri verjame. Veliko manj pa pišemo o mladini, ki si prizadeva, da si s svojimi močmi pridobi znanje pa tudi zabavo, ki ima obenem tudi vzgojni pomen. Pri vsem pisanju o deliktnih mladine pa se moramo vprašati, če smo dali mladini tisto, kar za normalno vzgojo potrebuje, in jo pravilno usmerjali v življenje.

Seveda se zabava mladine razlikuje od zabave večje mladine. Vsek pa išče, kar mu najbolj ugaja in kar mu je najlažje dosegljivo. Med to mladino pa so tudi taki, ki svoj prosti čas posvetijo izobrazbi in kulturno-prosvetnemu udejstvovanju. Da je temu res tako, dokazuje igralška družina iz Slap, v kateri so izključno mladi - in ena med njimi je 18-letna Vida Ježek, doma iz Slap, sicer pa uslužbenka pri Ljubljanski banki.

„Ali v okviru te igralške družine nastopate stalno ali samo občasno?“

„Pri tej skupini nastopam že 4 leta, ne da bi šla kaka predstava mimo mene.“

„Pa vam vzame to delovanje dosti časa?“

„Kar precej.“

„Vam je kdaj žal za čas, ki ga porabite na vajah in predstavah?“

„Ne, zdaj ne. Igram z veseljem in tudi na vaje rada hodim. Tam se dobimo znanci in prijatelji in je dosti krat tudi zelo veselo. Pri tem se zelo sprostim. Če pa nam igra uspe, smo pa še bolj veseli.“

„In kolikšna je vaša igralška skupina?“

„V glavnem spadata pod to dejavnost dve skupini: starejša, v kateri sem tudi jaz, in mlajša, v kateri so predvsem pionirji, ki nastopajo na proslavah za dan žena, dan republike ipd.“

„Pa vas je dosti v tej igralški skupini in lahko vse zaposlite pri tem?“

„Več nas je, kot zahtevajo same igre. Zaposlimo pa vse. Nekateri pripravljajo kulise, drugi oder itn. in

Vida Ježek: „Pozimi imamo vaje v mrzlih prostorih gasilskega doma“

in prizadevni družini bi pač lahko pomagali na neki način ali pa vsaj v perspektivi nekaj predvideli za igralško družino. V tej družini smo sami mladi in tak prostor bi nam služil tudi za mladinski klub.“

„Ste pa v glavnem le zadovoljni s sodelovanjem v tej družini?“

„Sem, želim pa, da se nam pridruži še tisti, ki do sedaj niso sodelovali.“

Dela imam čez glavo

KS Zadorc se pripravlja, da na svečan in dostojen način proslavi svoj največji praznik - ustanovitve Molniške čete, prve partizanske čete v Sloveniji. Za to proslavo je potrebno veliko truda, dopisovanja, tekanja in drugega organizacijskega dela, če hočejo, da bo proslava na ta dan stekla tako, kot je treba in kot si organizatorji zamislijo. Inicijativni odbor je za svojega tajnika izbral zelo delavnega in zagnanega Slavko Kastelica, doma iz Zadorca, sicer pa rojenega Dolenjca. Ta 45-letni mož

Slavko Kastelic: „Tajnik krajevnih skupnosti je včasih deklica za vse“

in oče 18-letne hčerke je tudi drugače zelo delaven v krajevnih političnih organizacijah, saj je tudi tajnik KS Zadorc.

„Kakšno delo vam nalagajo posli tajnika KS?“

„Delo tajnika KS ni majhna niti lahka naloga in za enega človeka je dela hitro dovolj, tako da moram v to vpreči ženo in včasih tudi hčer.“

„In kakšno delo je to?“

„Vsestransko! Reševati moram razne pravne zadeve, ki se tičejo KS in kar skupnost sklene, moram jaz sprovesti v življenje. Imeti moram tesen stik s krajevnimi odbori te skupnosti in tudi sicer moram biti na tekočem s tem, kaj se v KS dogaja.“

„Kje pa uredjate oziroma opravljate to delo?“

„Največ v pisarni KS v zadržnem domu, veliko pa tudi doma.“

Sosedje niso prijazni do nas

Vzgojno varstveni zavod v Novem Polju zaposluje 3 vzgojiteljice, ki skrbijo za 95 malčkov. Vzgojiteljice delajo od 7.30 do 12.30, nato pa prepustijo otroke varuhinji. Ena teh vzgojiteljic je tudi Branka Mak, po-

ročena, stara 21 let, doma iz Ljubljane. Na delo se vozi z avtobusom, kar je pa ne ovira pri delu, niti ji ne vzame preveč časa, saj so avtobusne zveze zelo dobre in tako se resnično lahko polno posveti poklicu in delu.

„Vaša služba je delo z otroki! Imate morda že tudi vi kaj otrok?“

„Imam punčko, staro nekaj nad leto dni.“

„In vam da otrok dosti dela?“

„Dela da, toda dokler je en sam, mi ga ne da toliko, da ne bi zdržala doma.“

„Kako pa usklajate vzgojo otroka doma z vzgojo otrok v vrtcu?“

„Mislim, da zelo dobro. V največje tenčine poznam hotenje najmanjšega otroka, ker ga imam pri-liko opazovati doma in dobre stvari prenašam na otroke v vrtcu, slabe me pa opozarjajo, katerih se moram ogibati in kako otroci reagirajo na nekatere stvari.“

„Vrtec ima 95 otrok in tri vzgojiteljice. Mislite, da je to dovolj?“

„Za to število otrok so tri vzgojiteljice absolutno premalo.“

„In zakaj jih nimate več?“

„Imam opremleno prostora tako za otroke kot tudi za vzgojiteljice in tako smo pač prepuščene sili in razmeram, v katerih smo.“

„So otroci zadovoljni pri vas?“

„Mislim, da so najbolj zadovoljni starši. Med otroki pa so velike razlike. Tu imamo neki red, kateremu se morajo vsi podrežati, radi ali neradi. Nekateri se temu zelo hitro privadijo, nekateri pa zelo težko. Je pa tudi to: če se otrok privadi vzgojiteljice, potem tudi rad hodi k nam. So pa tudi taki, ki se zelo težko privadijo vrtca in s takimi imam več-časih dolgotrajne težave.“

„Kako mislite, da delo vzgojiteljice opravljate vi, mislim predvsem na priljubljenost med otroki in na delo z njimi?“

„Zase vem, da delo opravljam v redu in z veseljem. Nisem šla v ta poklic zato, da bi bila samo nekje v službi. Za vzgojiteljico sem šla res z veseljem in nobeno delo mi pri tem ni odveč. Največje priznanje moje- delu pa je to, da me nekateri otroci kličejo kar za mamo in sedaj, ko bomo otroke ponovno grupirali, nekateri že naprej jokajo, češ da ne bodo šli drugam in da ostanejo pri meni.“

„Pa so starši zadovoljni s takim načinom vzgoje?“

„Mislim, da so, vsaj do sedaj nisem slišala kakih pripomb. Verjetno pa bi o tem več zvedeli, če bi vprašali starše. Mislim pa, da bi morali biti zadovoljni, saj vsaka vzgojiteljica da otroku kar največ mogoče in varovati in vzgajati 30 otrok ni lahka stvar.“

„Kakšno pa je povpraševanje po otroškem varstvu pri vas?“

„Kot vem, izredno veliko. Starši vsakodnevno stojijo na vratih ali telefonirajo, če imajo kaj prostih mest. Toda vrtec, delan leta 1967, je bil - kot kaže - že takrat premajhen oziroma so takrat premalo mislili naprej. Polje je vsak dan večje, vrtca pa ni nikjer.“

„Torej bi potrebovali novega oziroma večjega?“

„Seveda, in to zelo kmalu. Ljudje se stalno naseljujejo, in to predvsem mladi. Za te družine je potrebno pripraviti vzgojno varstvene zavode, če hočemo, da bodo družine zdrave pa tako tudi družba.“

„Kaj pa okolica, v kateri stoji vrtec. Ali ta okolica odgovarja temu zavodu in miru otrok v njem?“

„Ne, to pa ne. Od daleč je videti še kar v redu, ker je sredi zelenja; toda malokdo ve, da je to zelenje precej varljivo in za naše malčke zelo nevarno. Ljudje in sosedje vrtca odlagajo v zeleni pas in naše območje razne smeti in odpadni material, ki je za otroke zelo nevaren. Tudi razne priprave za igre v vrtcu so stalno pokvarjene, ker jih pokvarijo otroci v naši okolici. Mislim, da bi se glede tega moralo nekaj ukreiniti in - tudi sosedje sami bi lahko malo bolj spoštovali našo posest. Tragično pa je predvsem to, da nas otroci, nemalokrat pa tudi starši teh otrok, ne spoštoje, da sploh ne uporabim drugih besed.“

„V naši občini pripravljamo referendum o samoprispevku, ki bi bil namenjen solstvu, VV zavodom in drugim prepotrebim objektom splošnega ljudskega interesa in za katere občina ne more dobiti finančnih sredstev. Zanima me, kako vi gledate na referendum?“

„Na tako obliko propagiranja samoprispevka gledam pozitivno in če bo referendum, bi glasovala zanj. Seveda pa bi ob takem referendumu rada vedela, kam bo šel ta denar in kaj bo zgrajenega. To bi rada vedela zelo potanko.“

Nismo sluge, temveč delavci

Gostilniški poklic ni lahek in zahteva od človeka precejšnjo fizično moč, posebno, če gre za natakarja ali točaja. Tudi marsikatero pikro mora požreti, če hoče, da z ljudmi dobro vozi ter da ga zaradi maščevanja še bolj ne nadlegujejo in ne ner-gajo okoli njega. Tudi delovni čas ni ravno najugodnejši, saj zahteva služba do 11. ure zvečer in nato po-spravljanje precej odpovedovanja na račun najbližjih pa tudi zdravja.

V kopalšču na Kodeljevem, kjer so zadnje mesece odprli keglijšče in bife, dela 25-letna Julka Vereš kot točajka. Njen delovni čas je deljen, tj. enkrat dopoldne in enkrat popoldne.

„Kdaj delate rajše: dopoldne ali popoldne?“

„Skoro mi je vseeno, kdaj. Že od vsega začetka, odkar sem pri tem podjetju, delam deljeno in temu sem se že tudi privadila.“

„Pa vas ne motijo večerne ure, ko morate delati in se ponoči vračati domov?“

„Ne, to me niti ne moti, če vem, kdaj bom šla domov. Nerodno in ne-ugodno pa je takrat, ko se tik pred koncem delovnega časa v lokal pri-tepe družba in hoče, da jim postrem kot da je ura 5 popoldan.“

„Verjetno so te družbe vedno malo pod paro?“

„Običajno so! So tudi bolj agresivni in na vsak način hočejo, da jim strežemo po njihovi volji in nas ho-čejo narediti za svoje sluge. Ne mo-rejo se sprizniti s tem, da smo tudi mi ljudje in da tudi mi potrebujemo počitka in miru.“

„Pa ob takih prilikah pokličete na pomoč milico?“

„Če je res velik nered, potem za-htevamo intervencijo milice, toda če je le mogoče, se temu izognemo in

uredimo mirno sami. Mislim pa, da smo v vsem času, kar vem, potrebovali tako intervencijo le dvakrat.“

Julka Vereš: „Tudi točajka je potrebna počitka in miru“

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE

pionir

NOVO MESTO

z delovnimi enotami v Novem mestu, Ljubljani, Krškem, Poreču in Orebiču

Kurirska pot čez Savo

V dolini med železniško postajo Laze in Kresnice leži majhna vasica ž železniško postajo Jevnica Leseni most preko Save jo povezuje z vasico Senožeti. Vasici se med seboj razlikujeta le v tem, da je Jevnica gospodarsko in politično vezana na občino Litija, Senožeti pa na občino Moste-Polje, obe pa sta na skrajnem robu teh dveh občin.

Včasih je bilo v teh krajih vse drugače. V stari Jugoslaviji je te dve vasici povezoval prek Save brod, ki je bil zabeležen last.

S prihodom nemškega okupatorja pa se je v povezavi teh vasic marsikaj spremenilo med drugim so Nemci brod v Senožetih zaklenili in tako onemogočili medsebojno povezavo tamkajšnjih občanov.

Z organiziranjem narodnoosvobodilnega upora slovenskega naroda z ustanavljanjem partizanskih enot pa so bile potrebne predvsem tudi zve-ze, ki so se z razvojem partizanskih enot krepile in se razvijale. Organi-zirane so bile kurirske zveze in se razprdele po celotni okupirani Slo-veniji.

Se prav posebno je bilo važno organizirati dobro in stalno zvezo med Dolenjsko, kjer je takrat bilo politično in vojaško vodstvo NOV, in Štajersko. In prav v Jevnici ozi-roma v Senožetih je ta zveza stekla.

Po tej zvezi so odhajali in prihajali razni vojaški in politični funk-cionarji z Dolenjske prek Save na Štajersko in nazaj. Če so bile druge zvezečasno prekinjene, je ta zve-za morala delovati, in to za vsako ceno. In res je delovala vse do osvob-oditve. Lahko trdimo, da je po tej zvezi potovalo prek Save na stotine in stotine partizanov in drugih pred-stavnikov NOB.

Prvi organizator tega prehoda v letih 1941-1942 je bil Franc Udo-vič-Florjan, nato pa Ivan Cerar-Miklavž, doma iz Senožeti.

Florjan in njegovi tovariši so se dogovorili s Tinotom, ki je bil sin lastnika zaklenjenega broda, da je izdelal ključ za odklepanje ključavnice na brodu. Tako so kurirji v nočnih urah prevažali s tem brodom ljudi in material, čeprav so imeli švabi brod zaklenjen.

V začetku so po tej zvezi potovali tudi Lojzka Slander, Mitja Ribičič, Vito in Sergej Kraigher, Peter Stante in drugi organizatorji osvobodilnega gibanja na okupirani Štajerski.

Zveza s tem brodom je vse do leta 1943 delovala brez večjih motenj, ker so Nemci takrat zelo malo pazili nanj misleč, da je od zaklenjenega broda ključ samo v njihovih rokah.

Meseca februarja leta 1943 pa je partizan Franc Jeltnar doma iz Senožeti, nameraval iti prek Save, a kurirskega znaka ni poznal. Zato je splezal na žico, po kateri je pri prevozu drsel brod in hotel po njej sple-zati na drugo stran reke. Slučajno pa ga je opazila nemška patrulja, ga ujela in odvedla v Begunje, kjer je bil kasneje ustreljen. Brod pa so Nemci razbili.

Kasneje je po navodilih Petra Stanteta kurir Miklavž organiziral kurirsko zvezo. V ta namen so v nekem hlevu iztesali čoln in ga neke noči spravili v vodo. Podnevi pa so ga spravljali v dobro skrit bunker. Zdalj je zveza zadovoljivo delovala. Nekeje pod Jančami je bila orga-

nizirana kurirska postaja TV 3, na drugi strani nekeje med Senožetmi pa kurirska postaja TV S-29, katere komandir je postal Ivan Cerar-Miklavž.

In zdaj se je začelo ...

Vsako noč so hodili kurirji k Savi na javko, si med seboj izmenjivali pošto in literaturo in predajali tova-riše, ki so potovali po teh zvezah.

Edi, Hrast in Dragar so bili dolo-čeni, da gredo na zvezo. Javka je bila pri Savi. Opoldne je začelo de-ževati. Edi je tu in tam pogledal in se ježil na ta preketi dež. Kako te-žavno bo iti na pot v takem vrenu-mentu! Kmalu je začela padati še toča, tako debela, da je klestila veje z dreves. Črni oblaki so se spustili skoraj do tal in strele so svigale na vse strani. Zdalj je tresčilo tam nekeje v daljavi, zdaj čisto blizu v drevo in ga razklatlo od vrha do tal.

Popoldne je neurje pojenjalo in izza pretrganih oblakov se je začelo rahlo svitati.

Ob petih popoldne so se pripravili na pot, ki je bila predvidoma precej dolga. Ko so odšli iz postaje, so bili kar dobro razpoloženi, saj je dež prenehal in kazno je bilo, da bo pot še kar dobra. Le tu in tam so se gromadili črni oblaki.

Ko so prišli nad vas Jevnica, se je znočilo. Tema je bila kot v rogu ...

Tam nekeje od Kresnic prihaja vlak. Vedno bolj se sliši njegovo so-penje. Pred njihovim prihodom je vedno šla po progi nemška patrulja, da pregleda progo in ugotovi varnost za prihajajoči transportni vlak.

Edi, Hrast in Dragar čepijo v naj-večji tišini blizu železniške proge.

Že se slišijo švabski koraki ...

Kmalu odpiha vlak mimo železniške postaje Jevnica.

Zdalj!

Kurirji se spustijo pod železniški prepust in že so na oni strani proge. Prijeli so se za roke, da se ne bi v temi zgrešili. S težkimi nahrbtniki, polnimi literature so spešili korak po travniku po valoviti košenini.

Ob lepem vremenu bi bilo tu še kar dobro hoditi. Zdalj pa je bila vsa-ka kotalnja polna vode. Marsikje so zabredli do pasu v vodo, padali in se spotikali ob zaprekah in vsi premo-čeni, umazani od blata so se bližali največji oviri - reki Savi. Bala so se, da ne izgubijo smer, kajti prav zdaj mora biti v bližini Sava, saj se že sliši njeno šumenje ...

Hodili so po obrežju Save in strmeli tja na ono stran. Nič niso videli v tej temi, njihove oči so hi-tele na vsak način prodreti tja, da bi videli, kaj se zgodi na oni strani reke s kurirji.

Že so se pripravljali, da bi se po-dali v hladno reko, ko so nenadoma zaslišali: „Štrbunk!“ in nato spet: „Štrbunk, štrbunk!“ Kot da bi kdo metal kamenje v vodo.

„Torej je v vaših lokalih mir!“

„Je, in to precejšen. Krpan, v katerem običajno delam, je lep in vanj zahajajo le boljši gostje. Nekaj več nemira je bilo tedaj, ko je bila za-prta gostilna Slovenske gorice. Ta-krat so vsi od tam navalili k nam in prinesli s sabo tudi vpitje in razne prepire. Pri tisti gostilni se največ zbirajo sezonski delavci in kot vemo, so obračuni med njimi precej hrupni. No, pred kakim mesecem so gostilno ponovno odprli in sedaj imamo zoper mir.“

„Zanimajo me še vaši prejemki. Ali so v sorazmerju z vašim delom?“

„Če gre le za delo v lokalu, po-tem bi še kar šlo. Toda za vse tisto, kar mora gostinec v svojem poklicu preslišati, je to absolutno premalo.“

„In kaj bi vi svetovali svojim gostom?“

„Da nas spoštujejo kot ljudi in nas nimajo za sluge, kar verjetno marsikdo podzavestno misli, da smo. Če nas gostje spoštujejo, po-tem je lahko in prijetno delati in so v našem lokalu vedno dobrodošli; drugi pa naj si preberejo ta zapis in ga upoštevajo.“

najprej juha!

Danes

Knorr

Grahova juha

s šunko

Za kurirje ni bila nobena pot pre-težka, ker so jim noge postale glav-no „prometno sredstvo“. To je bil kurirski vojaški način potovanja in to je lahko razumel samo tisti, ki so mu noge več let služile namesto avtomobila, železnice ali potniškega letala. Če bodo kdaj bodoči rodovi brali o kurirjih, bodo mislili, da je tisti, ki je o njih pisal, pretiral. Noben kurir, ki je bil vključen v ka-terokoli kurirsko zvezo, pa v tej ne bo videl nič posebnega in nemogo-čega.

Na kilometri prehojene poti so se nizali v snegu in ledu, v dežju in vi-harju, noč za nočjo. Če je eden pa-del, je na njegovo mesto stopil drug in pot je tekla naprej, naprej!

Štiri leta ...

Kilometri in kilometri, vedno od zveze do zveze, od javke do javke od kurirske postaje do kurirske po-staje ...

LUDVIK KUKAVICA